

FYLKESMANNEN I OPPLAND
Miljøvern avdelingen

Rapport nr. 13/90

FOKSTUMYRA NATURRESERVAT
FUGLEREGISTRERINGER 1990

Resultater fra feltarbeidet sommeren 1990

Utarbeidet av Thor Østbye

Lillehammer, oktober 1990

FORORD

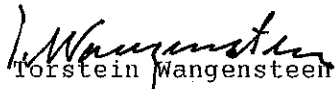
Denne rapporten omhandler ornitologiske registreringer våren og sommeren 1990 fra Fokstummyra naturreservat.

Registreringsarbeidet er en oppfølging av de undersøkelsene som ble foretatt av fugl og vegetasjon i årene 1986, 1987, 1988 og 1989.

Samtidig med fugleregistreringene ble det utført noe oppsynsvirksomhet innenfor naturreservatet og omkringliggende områder.

Registreringsarbeidet og rapporten er gjort av Thor Østbye på oppdrag fra fylkesmannen i Oppland, miljøvernavdelingen.

Lillehammer, oktober 1990

Torstein Wangensteen
fylkesmiljøvernsjef

Kolbjørn Hoff
friluft- og naturvernkonsulent

INNHOLDSFORTEGNELSE

	Side
1 Innledning	2
2 Metoder	3
3 Resultat	5
4 Artskommentar	6
5 Konklusjon	10
6 Litteratur	12

1 INNLEDNING

Etter oppdrag fra Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernadv. er det for 5. året på rad utført fugleregistreringer i Fokstumyra naturreservat med omkringliggende areal. De 4 siste åra er dette arbeidet også blitt kombinert med oppsyn av sjeldne og truede fuglearter på Fokstumyra, i Joramo bygdealmening og i Dovre statsalmening

Formålet med årets feltarbeid var å bistå et prøveprosjekt vedrørende et oppsyn av sjeldne og truede fuglearter i Dovre og Lesja kommune, og samtidig kombinere dette med fugleregistreringer på Fokstumyra.

Jeg vil takke følgende personer for all frivillig hjelp som feltmedarbeidere, Tor Martin Haugen, Jan Kåre Roang og Ola Tovmo. Samtidig vil jeg også rette en takk til vertsskapet på Fokstua gård.

2. METODER.

Årets feltperiode strakk seg over 5 dager fra 1.6 til og med 5.6. I forhold til foregående år ble lite tid benyttet til kvantitative fugleregistreringer. Mer arbeid ble prioritert til et grundig og omfattende oppsynsarbeide både på Fokstumyra og i oppsynsområdet forøvrig, d.v.s. Joramo bygdealmemming og Dovre statsalmemming. Dette oppsynsarbeidet var et ledd i et prøveprosjekt satt i gang av Naturvernlaget i Dovre og Lesja. Hensikten med prosjektet var å bedre oppsynet av sjeldne og truede fuglearter i Dovre og Lesja kommune. I det utvidete oppsynsarbeidet deltok fjelloppsynsmennene i Dovre og Lesja, lensmannen i Dovre og Lesja, oppsynsmannen på Fokstumyra, S. Bretten på Kongsvoll biologiske forsøksstasjon og Norsk Ornitologisk Forening avd. Oppland.

Kvantitative registreringer av spurvefugl ble ikke gjennomført i år. Vannfugl ble registrert med 1 til 3 linjetakseringer på alle myrer fra Langmyrene i sør til Sjugurdsmyrene i nord, med unntak av N. Langmyre. Linjetakseringen ble utført av 2-4 personer som gikk parallelle linjer med en innbyrdes avstand fra 20-100 m.

Alle åpne vannspeil ble punkttaksert 1-5 ganger. En fullstendig andetelling lot seg ikke gjennomføre i år p.g.a. mannskapsmangel.

Av rovfugl ble kun myrhauk delvis inventert, d.v.s. 3 lokaliteter ble undersøkt etter fjorårets metode (Østbye 90). Andre rovfugler ble ikke systematisk taksert p.g.a. få hekkende par grunnet liten smånagerbestand.

Inventeringsområdet var det samme som foregående år, d.v.s. området lokalisert mellom Nordsætrene og Vålåsjøen (Fig. 2)

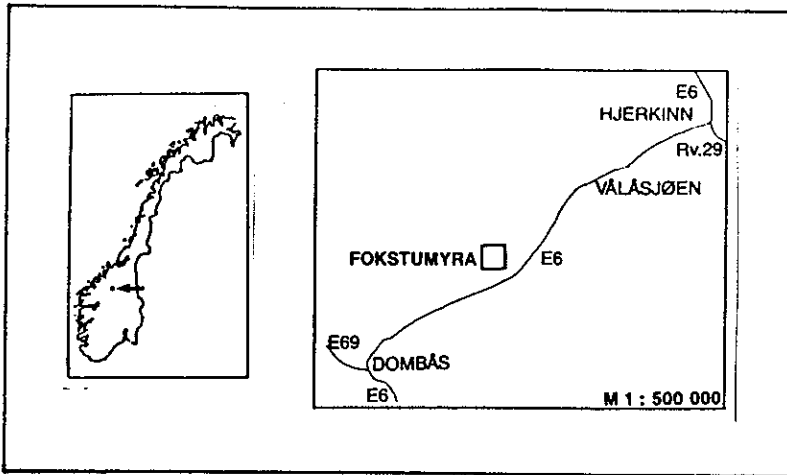

Fig. 1. Lokaliseringskart.

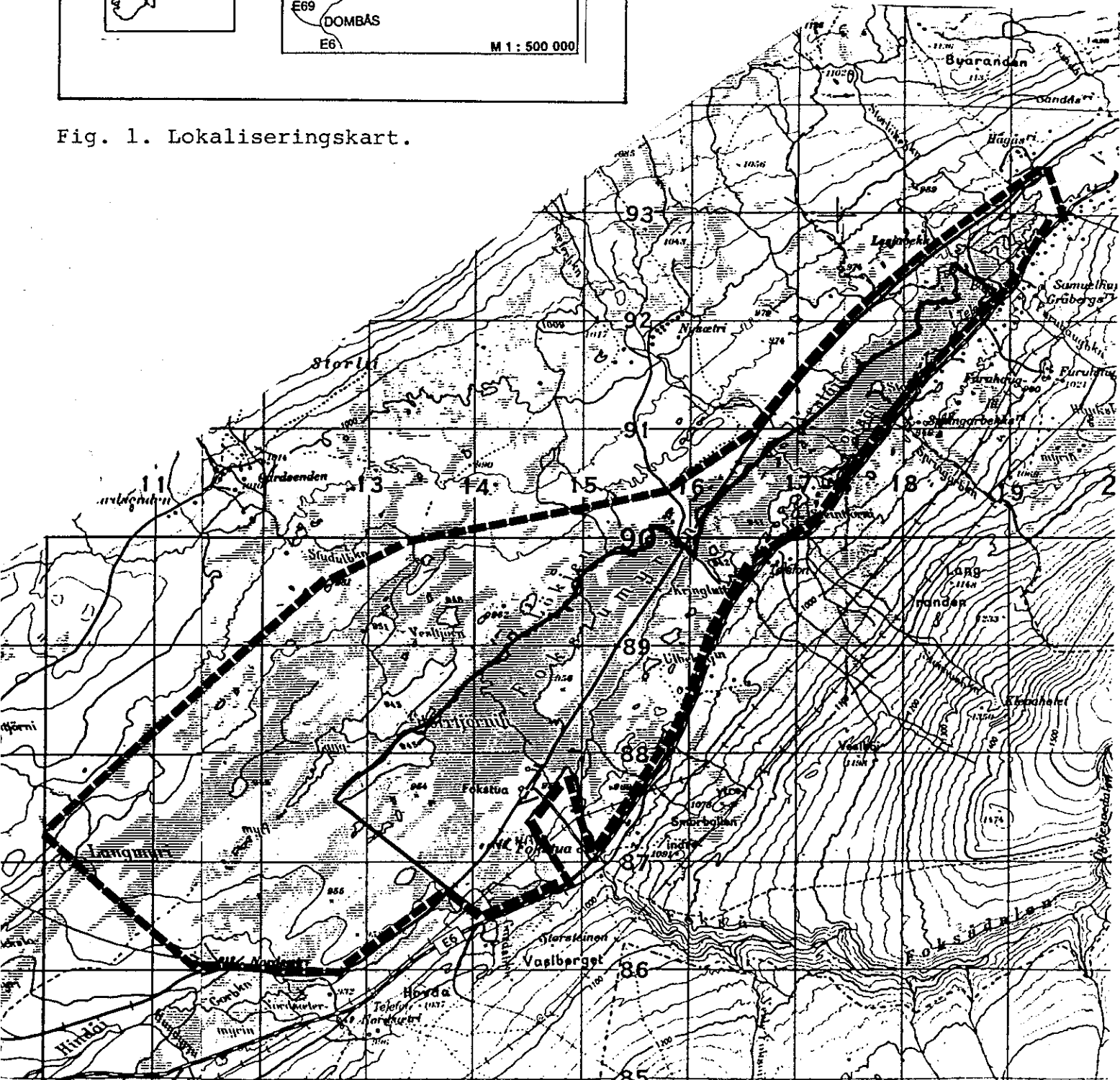

Fig. 2. Lokaliseringskart med avgrensning av undersøkelsesområdet og Fokstumyra naturreservat. M. 1:50 000.

Tegnforklaring: **----** Undersøkelsesområdet.

— Fokstumyra naturreservat (Grense satt etter "Utkast til verneplan for våtmarker i Oppland fylke.")

3 RESULTAT.

En lengre varm periode tidlig i mai gav en meget tidlig vår og allerede den 1.6, da jeg ankom, var det full lauvsprett og myrene stod med et grønt teppe av friske starr og grasarter. Våren var kommet 2-3 uker før enn foregående 4 år.

At mange arter også startet hekkingen før i år sammenlignet med tidligere år er nokså sannsynlig. Både spurvefugl og vadere hadde unormal liten territoriell aktivitet i månedsskifte mai juni mot det som har vært vanlig de siste 4 årene. F.eks. svar- brushane-spillet på hell på dette tidspunktet.

Takseringsresultater mangler fullstendig for spurvefugl, men kort kan det bemerkes at alle forventede arter av spurvefugl opptrådte i undersøkelsesområdet. Gledelig var det å registrere en stadig oppgang for lappspurv, som i år ble registrert med 8-9 syngende hanner. Av spesielle arter kan nevnes 1 syngende sivsanger den 29.5.

Totalt 20 arter vannfugl ble registrert som hekkefugler. Disse fordelte seg på, lommer 1 art, andefugler 5 arter, tranefugler 1 art, vadefugler 11 arter og måkefugler 2 arter.

Storlomparet som årlig har tilhold i Horrtj.-Langtj. ble daglig sett i Horrtj. uten tegn til å hekke. Om årets hekking allerede var mislykket eller at arten ennå ikke hadde startet eggleggingen er uvisst. Imidlertid hekket et par på Langtj. ved Nysætra.

En ufullstendig andetaksering resulterte i min. 4 par brunnakke, min. 2 par stjertand og min. 6 par toppand, mens stokkand og krikand ble notert med relativt gode bestander.

Et knekkandpar, med tilhold på samme lokalitet som i 1988 og 1989, varslet sterkt ved forstyrrelser. Artens årlige tilstedeværelse på samme myravnitt kan indikere forsøk på hekking uten at dette er nærmere undersøkt.

Trane opprødte med 3 par pluss 2 indiv., om disse to utgjorde et par er usikkert. To av parene med hekkeindikasjon, mens et 3. par, med tilhold rundt Gardsendenmyrene, viste ingen hekkeindikasjon i registreringsperioden. Hekkingen kunne vært mislykket på denne tradisjonelle hekkeplassen.

Enkeltbekkasin, grønnstilk og rødstilk dominerte som vanlig blant vaderne. Førstnevnte art ble som vanlig ikke taksert. Et forsøk på taksering av grønnstilk og rødstilk mellom Langemyrene og Sjugurdsmyrene gav et unøyaktig bilde av artstettheten både p.g.a. svært lav territoriell aktivitet på artene og at resultatene kun foreligger fra en taksering.

Vipe, med 7-8 par viste en liten tilbakegang fra fjoråret hvor 10 par ble registrert, men bestanden er høyere enn i perioden 1986-1988.

Heilo hadde en kraftig tilbakegang fra 17 til 8 par i forhold til fjoråret. Arten er igjen nedpå tettheten for perioden 1986-1988 med 5-9 par.

At kun 3 par gluttsnipe ble notert kan skyldes at flere av myravnittene der arten erfaringsmessig har tilhold ikke ble undersøkt og at arten i registreringsperioden opptrådte sjeldent stillferdig på hekkeplassen.

Småspova ser ut til å holde en relativt jevn bestand. 7 par ble registrert. Samme antall par som i 1987 og 1989, mot 8 par i 1986 og 4 par i 1988.

Rugde er antatt å hekke med min. 1 par i områdets sørlige deler.

For brushane, svømmesnipe og strandsnipe er registreringsmaterialet for spinkelt til å si noe om artsbestandene.

Fiskemåka halverte sin bestand fra 14 par i 1989 til 7 par i år.

Hettemåka har de siste årene opptrådt med noen spredte individer på våren. Utover sommeren er småflokker på 20-60 individer sett. I år hekket min. 6 par og rundt 60 fugler hadde tilhold i en kolloni ved Bonkallhaugen. Dette var 2. hekkefunn av hettemåke på Fokstumyra.

Av rovfugl ble kun myrhauk funnet hekkende, med 2 par. Ellers ble tårnfalk overraskende sett jevnlig, mens dvergfalk opptrådte mer sparsomt enn forventet. For jordugle foreligger kun en observasjon. Havørn ble observert på streif over området for 3. gang på 2 år.

Få observasjoner av hønsefugler kan skyldes at artene ikke ble forsøkt taksert. En spillende orrhane og 3 rypestegger ble notert.

TABELL 1: Antall arter hekkende vannfugl.

År	1990
Lommer	1
Andefugler	5
Tranefugler	1
Vadefugler	11
Måkefugler	2
	20

4 ARTSKOMMENTAR

- STORLOM - *Gavia arctica*
1 par med tilhold i Horrtjerna uten hekkeindikasjon. 1 par hekket på Langtjern v/Nysætra.
- GRÅHEGRE - *Ardea cinerea*
1 indiv. obs. i reg.perioden
- STOKKAND - *Anas platyrhynchos*
Opptrådte spredt i hele undersøkelsesområdet. Antatt bestand som foregående år.
- KRIKKAND - *Anas crecca*
Se stokkand
- BRUNNAKKE - *Anas penelope*
Min. 4 reg. par
- STJERTAND - *Anas acuta*
Min. 2 par i området S. Horrtj. - Bonkallhaugen. 1 hunn på reir ved Bonkallhaugen. Samme reirplass også brukt i 1989.
- KNEKKAND - *Anas querquedula*
1 par med tilhold i Sjugurdsmyrene hele reg.perioden. Arten varslet intenst på lokaliteten hvor den de to siste årene har hatt tilhold. Hekking på lokaliteten skal ikke utelukkes verken i år eller i 1988 og 1989.
- TOPPAND - *Aythya fuligula*
Min. 6 reg. par. 1 par Ellanholet, 1 par tjern nord for Ellanholet, 1 par Langtj., 1 par Ullbekktj. og 2 par Horrtj. - Bonkallhaugen.
- SJØORRE - *Melanitta fusca*
1 par i S. Horrtj. den 5.6
- KVINAND - *Bucephala clangula*
1 par i S. Horrtj. den 6.5
- SILAND - *Mergus serrator*
En eldre obs. 1 indiv. i Horrtj. den 23.5 1988.
- HAVØRN - *Haliaeetus albicilla*
1 indiv. i flukt over området den 26.5 (T. Wuttudal og S. Halsettrønning). Artens 3. registrerte funn på Fokstumyra.
- MYRHAUK - *Circus cyaneus*
2 par hekket. Et rede s.v. for Fokstua st. inneholdt 4 egg den 5.6. Redet n. for Fokstua st. ble ikke nærmere undersøkt. Arten ble også obs. på/ved 4 andre tradisjonelle hekkeplasser på Dovrefjell til tross for et bunnår for smånagerne.
- DVERGFALK - *Falco columbarius*
Få obs. av arten. 1 indiv. varslet ved Storrtj. den 2.6, og 3 indiv. sett samtidig i lufta rett øst for Nordsetrene den 4.6.
- TÅRNFALK - *Falco tinnunculus*
Overraskende vanlig sett på bakgrunn av det dårlige smånageråret. Arten ble observert vanlig i hele området. Ofte sett på småfugljakt ved stasjonsområdet.

LIRYPE - *Lagopus lagopus*

3 hanner reg., ved Bonkallhaugen, M. Langmyre og Rundtj.

ORRFUGL - *Tetrao tetrix*

1 hann spilte nord for N. Horrtj. den 2.6.

TRANE - *Grus grus*

1 par hekket på fast hekkeplass ved Storrtj. Ved Bonkallhaugen hekket trolig 1 par, mens 1 par på Garsendenmyrene viste ikke hekkeadferd. I tillegg holdt minst 2 indiv.(1 par ?) til på Fokstumyra.

HEILO - *Pluvialis apricaria*

8 par registrert.

VIPE - *Vanellus vanellus*

En liten bestandsnedgang fra fjoråret. 7-8 par med tilhold på følgende lokaliteter: 2 par M. Langmyre, 2-3 par Bonkallhaugen 2 par Rundtj. og 1 par øst for Lyuhaug. I tillegg hekket 1 par på myr rett nord for Nysætra.

BRUSHANE - *Philomachus pugnax*

Allerede den 6.5 ble 20 hanner obs. ved S. Horrtj., og så tidlig som den 1.6 hadde spillaktiviteten kulliminert ned til et minimum til det som har vært vanlig på denne tida. I reg.perioden ble kun få hanner observert nå og da på spillplassene ved S. Horrtj. og Rundtj.

RØDSTILK - *Tringa totanus*

13 par reg. sør for Nysætervegen.

GLUTTSNIPE - *Tringa nebularia*

Tilsammen 3 par. 1 par Ellanholet, 1 par S. Langmyre, 1 par Bonkallhaugen.

GRØNNSTILK - *Tringa glareola*

14 par reg. sør for Nysætervegen.

STRANDSNIPE - *Tringa hypoleucos*

3 par, 1 par utløpet av N. Horrtj., 1 par Foksåi v/Nysætervegen og 1 par Kringlotj.

SMÅSPOVE - *Numenius phaeopus*

7 par reg. som sist år. 1 par Ellanholet, 1 par Vesletj. 1 par M. Langmyre, 2 par S. Langmyre, 1 par Nordsæterranden og 1 par øst for Lyuhaug.

RUGDE - *Scolopax rusticola*

2 observasjoner foreligger. 2 indiv. fløy ved siden av hverandre ved Fokstua gård den 3.6. og 1 indiv. i territoriell flukt ved Nordsætrene samme dato.

ENKELTBEEKASIN - *Gallinago gallinago*

Vanlig som foregående år.

SVØMMESNIPE - *Phalaropus lobatus*

Arten ble ikke bestandsestimert, men den ble reg. på de tradisjonelle hekkeplassene.

HETTEMÅKE - *Larus ridibundus*

En flokk på min 60 fugler med tilhold i områdets sørlige deler. Hekkeplassen ved Bonkallhaugen hadde min 6 reir. Arten er kun en gang tidligere funnet hekkende i området da 1 par hekket ved S. Horrtj. i 1981.

FISKEMÅKE - *Larus canus*

En halvering av fjorårets hekkebestand til 7 par. Rundtj. 2 par, S. Horrtj. 1 par, Ellanholet 2 par, N. Horrtj. 1 par, og Bonkallhaugen 1 par. I Langtj. ved Nysætra hekket 1 par. En del ikke hekkende fugl med tilhold på myra, bl.a. ble 40 indiv. obs. i Kringlotj. den 14.5 (T.M. Haugen).

JORDUGLE - *Asio flammeus*

Den 2.6 ble en taksering av arten gjort mellom Nysætervegen og Fokstua st. uten resultat. Men den 5.6 ble 1 indiv. obs. nord for Lyuhaug.

SIVSANGER - *Acrocephalus schoenobaenus*

1 syngende hann ved Nysætervegen den 29.5 (E. Soglo). Artens 2. registrerte funn på Fokstumyra.

BUSKSKVETT - *Saxicola rubetra*

Arten opptrådte spredt i området ved Nordsætrene og Fokstua st.

LAPPSPURV - *Calcarius lapponicus*

8-9 hanner hørt syngende i området Nordsæterranden - Bonkallhaugen, ellers vanlig rundt Nysætra.

5 KONKLUSJON

Dessverre lot det seg ikke i år å følge opp det systematiske fugleregistreringsarbeidet fra årene 1986 til 1989. Årets materiale er derfor for de fleste arter for spinkelt og tilfeldig for å sammenstilles med tidligere års resultater. Kun for arter som er lett registrerbare eller som ble spesielt prioritert under registreringsarbeidet foreligger det tilfredstillende tallmateriale.

Begge storlomenes opptreden sammen i første uka av juni kan tyde på nok en mislykket hekking for arten i området Horrtj.-Langtj. Også i årene 1986 og 1987 gikk det dårlig med hekkingen i dette området. En tysker/engelskmann som i flere dager i slutten av mai teltet og oppholdt seg i området ved N. Horrtj.-Langtj., d.v.s. på størrelse med lomens hekkeplass de 3 siste årene, kan være en av flere forstyrrende årsaker som har ledet til mislykket hekking.

Alle 5 andeartene som hekker i myrkomplekset ble også registrert i år. Manglende totaltelling gjør det vanskelig å trekke klare sammenligninger med tidligere års materiale. Både stokkand, krikand og toppand opptrådte relativt vanlig som foregående år, mens brunnakke viste tilbakegang fra fjoråret. For stjertand, som var noe vanskeligere å inventere i år p.g.a. den tidlige vegetasjonsoppblomstringen i myr og langs vannkanter, kan bestanden ligge noe over de 2 registrerte parene.

For 3. året på rad ble et knekkandpar observert på samme bortgjemte myrlokalitet. Arten er alle 3 årene sett på lokaliteten fram til registreringsperiodens slutt. Hvorvidt hekking er forekommet i 3-årsperioden er ikke undersøkt nærmere. At arten i år også varslet på lokaliteten kan indikere et hekkforsøk.

Også i år oppholdt hegre seg på Fokstumyra, men kun et indiv. ble sett mot 2-3 i 1989.

Trana holder en jevn bestand på 2-3 hekkende par.

I alle 5 registreringsår har enkeltbekkasin, grønnstilk og rødstilk ikke uventet dominert vaderfuglfaunaen, og av disse opptrådte de førstnevnte vanligst. Totalbestanden for grønnstilk og rødstilk ble ikke taksert, men registrerte bestandstall på strekningen Langmyre-Sjugurdsmyrene viste nesten helt like bestander for begge artene, noe som også har vært typisk for disse artene de 4 foregående år.

I forhold til fjoråret viste både vipe og heilo tilbakegang. For heilo var bestandsreduksjonen mest markert med en halvering fra fjoråret.

Småspova er stabil både m.h.t. antall hekkende par og i valg av hekkeplasser.

Hettemåke hekket med 1 par på Fokstumyra i 1981. Siden er ingen hekking konstatert før i år da 6 reir ble funnet i en kolloni hvor det oppholdt seg min. 60 fugler.

Fiskemåka økte stadig i antall i åra 1986-1989, samtidig som smågnagerbestandene økte. Under årets bunnår for smågnagerne sank også antall hekkende par fiskemåke fra 14 i 1989 til 7 i år. Svinger også denne arten i takt med smågnagersituasjonen i området?

Til tross for et dårlig smågnagerår hekket 2 par myrhauk på myra. Begge parene på tradisjonelle hekkeplasser. En 3. reirbiotop ble undersøkt med negativt resultat. Andre kjente reirlokalteter på Fokstumyra ble ikke undersøkt av mangel på tid og mannskap. At flere par hekket skal ikke utelukkes da arten tidvis kan være vanskelig og inventere. Bl.a ble en lokalitet i år overvåket i 9 timer før hekking ble konstatert. Hvordan årets hekking forløp ble ikke registrert. Myrhauk ble også lokalisert på 4 andre hekkeplasser på Dovrefjell.

På selve Fokstumyra ble svært lite dvergfalk observert i år, mens tårnfalken, som helt uteble i området under forrige smågnagerdepresjon i 1986, ble i år daglig sett jaktende, spesielt rundt stasjonsområdet. Her var den mest interessert i jakt etter stær og svaler som fløy til og fra reirplassene i stasjonsbygningene.

Ei og anna jordugle ser ut til å kunne overleve i korte eller lengre perioder selv under ugunstige museår, for både i 1986 og i år ble arten observert, men uten indikasjon på hekking.

6 LITTERATUR

- Haftorn, S. 1971. Norges fugler. Universitetsforlaget, 862 s.
- Hagen, Y. 1952. Rovfuglene og viltpleien. - Gyldendal (ny utgave Universitetsforlaget 1989).
- Østbye, T. 1987. Fokstumyra naturreservat. Vegetasjon og fugl. Resultater fra feltarbeidet sommeren 1986 og sammenfatning av eldre observasjonsmateriale. Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernadv. Rapport nr. 9/87.
- Østbye, T. 1988. Fokstumyra naturreservat, fugleregistreringer 1987. Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernadv. Rapport nr. 4/88.
- Østbye, T. 1989. Fokstumyra naturreservat, Fugleregistreringer 1988. Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernadv. Rapport nr. 13/89.
- Østbye, T. 1990. Fokstumyra naturreservat, fugleregistreringer 1989. Fylkesmannen i Oppland, Miljøvernadv. Rapport nr. 23/89.